

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/teksty/75631,Nieheroiczny-panstwowiec-Blazej-Stolarski-18801939.html>

Ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego

ARTYKUŁ

Nieheroiczny państwowiec. Błażej Stolarski (1880-1939)

OKRES HISTORYCZNY

(1918-1922) Odrodzenie Niepodległej (1922-1939) II Rzeczpospolita

Autor: PAWEŁ PERZYNA 27.10.2020

Błażej Stolarski należy do tych bohaterów niepodległości, których dokonań nie mierzy się udziałem w walce z bronią w rękę. Imponujące były jego osiągnięcia w pracy na rzecz budowy życia społecznego, politycznego i gospodarczego w

tworzącym się po przeszło stuletniej niewoli organizmie państwowym.

Obchody setnej rocznicy odrodzenia niepodległej Polski stały się dobrą okazją do przedstawiania prócz wybitnych polityków także cichych, często zapomnianych lokalnych bohaterów. Stolarskiego nie da się jednoznacznie zaszukadkować, wtłoczyć w gorset przeciętności i niewyróżniania się, które cechują bohatera podejmującego organiczną pracę u podstaw. Wyjątkowa, rzadko spotykana osobowość chłopca samouka i wszechstronność zainteresowań każą umieścić Stolarskiego w połowie drogi między tradycją romantyczną a pozytywistyczną.

Lokalny przywódca

Urodził się 2 lutego 1880 r. w Ciebłowicach jako syn Wojciecha i Małgorzaty z domu Piechna. Nie uczęszczał do szkoły. Czytać i pisać uczył się z elementarza Konrada Prószyńskiego, a w nauce początkowo wspierali go robotnicy z Inowłódza zatrudnieni w pobliskich lasach, później zaś tajemniczy pan Anozy, pochodzący z Kujaw były powstaniec styczniowy.

Posiedzenie inauguracyjne

Tymczasowej Rady Stanu w

Warszawie, 15 stycznia 1917.

Widocznym m.in. Wojciech

Rostworowski, Kazimierz

Natanson, bp Henryk

Przeździecki, Wacław

Niemojowski, Władysław

Studnicki, Błażej Stolarski, Józef

Kozłowski, Ignacy Rosner, Józef

Mikułowski-Pomorski, hrabia

Lerchenfeld, Artur Śliwiński, Józef

Piłsudski, Bogdan Hutten-Czapski

Stolarski zyskał sobie najpierw autorytet na wsi. Pierwszym przedsięwzięciem, które wypromowało go w lokalnym środowisku, było jego zaangażowanie w organizację (w latach 1904–1905) zbiorowego przesiedlenia wsi z terenów piaszczystych i nękanych przez dzikie zwierzęta do rozparcelowanego majątku Wykno. Został sołtysem nowej wsi Sługocice.

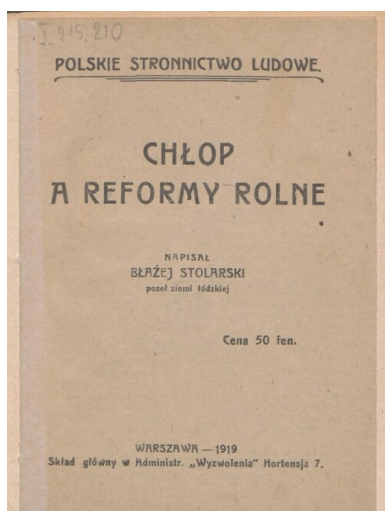
Był też współzałożycielem Towarzystwa Kredytowo-Oszczędnościowego (1906), późniejszej Kasy Stefczyka w Będkowie, a następnie inicjatorem (1907) i członkiem kółka rolniczego w Będkowie. Największy rozgłos przyniosła mu hodowla bydła. Swoją oborę doprowadził przed I wojną światową do takiego stanu, że można ją było traktować jako zarodową dla bydła rasy czerwonej polskiej. W ciągu dziesięciu lat Stolarski osiągnął status przodującego rolnika nie tylko w rodzinnej wsi, lecz także w okolicy, a jego posiadłość w dość krótkim czasie przejęła – poza typową działalnością produkcyjną – funkcję ośrodka postępu rolniczego.

Wyjątkowa, rzadko spotykana osobowość
chłopa samouka i wszechstronność
zainteresowań każą umieścić Stolarskiego
w połowie drogi między tradycją romantyczną
a pozytywistyczną.

Awans społeczny

Dysponując specjalistyczną wiedzą zdobytą na kursach rolniczych, brał udział w pokazach i konkursach. Główny Zarząd Organizacji Gospodarstw i Rolnictwa w Petersburgu 19 lutego 1914 r. przyznał Stolarskiemu z okazji trzechsetlecia panowania dynastii Romanowów świadectwo uznania oraz nagrodę pieniężną w wysokości 300 rubli za prowadzenie wzorowego gospodarstwa. Otrzymałą gratyfikację finansową przeznaczył na ufundowanie szkoły elementarnej, zarejestrowanej jako ochronka w Sługocicach, która

rozpoczęła działalność 15 listopada 1914 r. Stała się ona początkiem kolejnych inicjatyw edukacyjnych Stolarskiego. W 1917 r. współzakładał Towarzystwo „Uczelnia Polska” im. Tadeusza Kościuszki w Będkowie (istniało do lipca 1920 r.) oraz był współinicjatorem powstania i prezesem rady szkolnej progimnazjum w Będkowie. Uzupełnieniem działalności oświatowej Stolarskiego na terenie powiatu było jego zaangażowanie w tworzenie bibliotek i czytelni w ramach powstałego w marcu 1916 r. Towarzystwa Oświatowego „Wiedza”, a następnie Polskiej Macierzy Szkolnej w Brzezinach. Wyrazem uznania dla aktywności społecznej gospodarza ze Sługocic stał się najpierw jego wybór na prezesa Rady Opiekuńczej w Będkowie (1916). Później został członkiem sejmiku powiatowego w Łodzi (1916) i przewodniczącym rady gminy w Będkowie (1917).

Błażej Stolarski, *Chłop a reformy rolne*, Warszawa, 1919. Strona tytułowa publikacji. Ze zbiorów cyfrowych Biblioteki Narodowej (polona.pl)

Te wszystkie osiągnięcia prowadziły również do awansu Stolarskiego w organizacjach rolniczych. W 1916 r. został dokooptowany do grona członków Zarządu Wydziału Kółek Rolniczych Centralnego Towarzystwa Rolniczego, a rok później objął nieformalne przywództwo w grupie działaczy domagających się reformy tej organizacji. Generalna batalia wokół jego wniosku w sprawie utworzenia samodzielnej organizacji kółek rolniczych rozegrała się na zjeździe przedstawicieli kółek w styczniu 1918 r. Wydział przybrał wówczas nazwę Związek Kółek Rolniczych. Uzyskał zarazem większą samodzielność i wpływ na pracę Centralnego Towarzystwa Rolniczego, a Stolarski został wiceprezesem ZKR, przekształconego w marcu 1920 r. w samodzielny Centralny Związek Kółek Rolniczych. Funkcję tę pełnił do 1928 r.

Działalność niepodległościowa

Jako prężny rolnik i lokalny aktywista trafił do polityki. Związał się z ruchem narodowym, do którego doprowadziła go działalność oświatowa i w kółkach rolniczych. W 1912 r. znalazł się w gronie założycieli Narodowego Związku Chłopskiego. Jak wielu podobnych do niego był reprezentantem nurtu narodowego w formule i niepodległościowego w działaniu. W czasie I wojny światowej został członkiem Polskiej Organizacji Wojskowej. Współpracował m.in. z ośrodkiem POW w Retkini. To tam lub w Łodzi spotykali się „emisariusze”, którzy prowadzili akcję uświadamiającą społeczeństwo w zakresie celów ruchu niepodległościowego, jeżdżąc na wiece publiczne lub spotkania konspiracyjne m.in. do Brzezin, Łasku, Szadku, Zduńskiej Woli, Sieradza i Aleksandrowa. Wśród nich znajdowali się: Jerzy Ostoja-Neugebauer, Tadeusz Hołówko, Błażej Stolarski, Tomasz Nocznicki, Mieczysław Jeżewski, Juliusz Poniatowski i dr Stefan Kopciński.

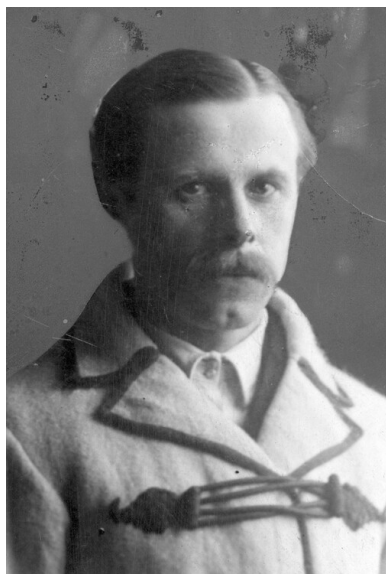
**Posiedzenie Tymczasowej Rady
Stanu, Warszawa, 1917. Siedzą
m.in. prof. Józef Mikułowski-
Pomorski, marszałek TRS Wacław
Niemojowski, Artur Śliwiński,
Błażej Stolarski, Władysław
Studnicki, ks. Franciszek
Radziwiłł i Józef Piłsudski. Ze
zbiorów Narodowego Archiwum
Cyfrowego**

W ciągu dziesięciu lat Stolarski osiągnął status przodującego rolnika nie tylko w rodzinnej wsi, lecz także w okolicy, a jego posiadłość w dość krótkim czasie przejęła – poza typową działalnością

produkcyjną – funkcję ośrodka postępu rolniczego.

Z NZCh 26 października 1915 r. wyodrębnił się Związek Ludu Polskiego, co doprowadziło do awansu nowych działaczy, wśród których znalazł się również Stolarski, powołany w skład Zarządu Głównego nowego ugrupowania. Związek utrzymał samodzielność zaledwie przez kilka tygodni. Wkrótce bowiem połączył się ze Stronnictwem Ludowym i Związkiem Chłopskim w jedną partię. Gospodarz ze Sługocic nie awansował co prawda do władz Polskiego Stronnictwa Ludowego, ale już dwa tygodnie później, 18 grudnia 1915 r., został reprezentantem PSL i Łodzi w Centralnym Komitecie Narodowym, czyli organizacji reprezentującej stronnictwa niepodległościowe Królestwa Polskiego. Pozostał w CKN do maja 1917 r.

Po ogłoszeniu Aktu 5 listopada 1916 r. Stolarski znalazł się w składzie Tymczasowej Rady Stanu, pomyślanej jako organ doradczy i przygotowujący zręby organizacyjne instytucji dla mającego powstać w przyszłości państwa polskiego. Uczestniczył we wszystkich dwudziestu posiedzeniach plenarnych Rady między 17 stycznia a 2 lipca 1917 r. oraz brał udział w pracach Komisji Wojskowej i rad departamentów: spraw wewnętrznych, pracy, gospodarstwa społecznego. To właśnie od momentu powołania w skład TRS Stolarski zaczął być postrzegany jako polityk już nie lokalnego, lecz ogólnopolskiego formatu, a pozytywna ocena jego zaangażowania zaowocowała awansem w hierarchii partyjnej. Na II Walnym Zjeździe PSL w lutym 1917 r., w którym uczestniczył Józef Piłsudski, Stolarski został członkiem Zarządu Głównego, a trzy miesiące później objął, po wspomnianym Nocznickim, funkcję prezesa PSL. Pozostał nim do 1922 r., a w latach 1923–1925 będzie zajmował stanowisko wiceprezesa PSL „Wyzwolenie”.

Błażej Stolarski. Ze zbiorów

Sukcesy i porażki polityczne

W nocy z 6 na 7 listopada 1918 r. stronnictwa skupione w Komisji Porozumiewawczej Stronnictw Demokratycznych utworzyły w Lublinie Tymczasowy Rząd Ludowy Republiki Polskiej z Ignacym Daszyńskim na czele, w którym Stolarski został ministrem bez teki oraz sygnatariuszem odezwy programowej. Pięć dni później gabinet złożył dymisję na ręce Piłsudskiego. Powstał rząd Jędrzeja Moraczewskiego. Delegowani do niego ludowcy z Galicji z Wincentym Witosem na czele faktycznie nie objęli urzędów i po miesiącu zostali przez PSL „Piast” odwołani. Na tym zamieszaniu skorzystał Stolarski, który 29 grudnia objął i do 16 stycznia 1919 r. sprawował urząd ministra rolnictwa i dóbr państwowych. W tym krótkim czasie zdążył mianować pewną liczbę urzędników w ministerstwie oraz w głównej i okręgowych komisjach ziemskich. W okresie pełnienia przez niego funkcji ministerialnej przygotowano również zarys projektu uchwały o reformie rolnej oraz projektu ustawy o przejęciu przez rząd tzw. majątków koronnych.

Wybory do Sejmu Ustawodawczego odbyły się 26 stycznia 1919 r. Stolarski otrzymał mandat z okręgu łódzkiego. Został również prezesem Klubu Poselskiego PSL „Wyzwolenie”. Formalnie skupił w swoim ręku najbardziej kluczowe stanowiska w stronnictwie i mógł wpływać na taktykę i strategię „Wyzwolenia”, analogicznie jak uczynił to Witos w swojej partii. Tak się jednak nie stało, gdyż Stolarski nie miał cech wodza i charyzmy swojego konkurenta w ruchu ludowym. Był tylko posłem dwóch następnych kadencji, nigdy nie powtórzył sukcesu z 1919 r. Po pierwsze, nigdy więcej nie zdobył mandatu z okręgu, dwukrotnie wszedł do sejmu dzięki wysokiemu miejscu na liście państwowej. Po drugie, nie połączył już stanowisk szefa partii i prezesa klubu poselskiego. W latach 1925–1927 kierował tylko frakcją parlamentarną.

W pierwszej dekadzie niepodległej Polski, podobnie jak przed 1918 r., z pewnością uważał się za piłsudczyka, zarówno w aspekcie swojego udziału w ruchu niepodległościowym w czasie I wojny światowej, jak i związków z osobami ze środowiska politycznego skupionego wokół Marszałka. Bywał zapraszany przez Adama Skwarczyńskiego, głównego teoretyka obozu piłsudczykowski, na spotkania w redakcji „Drogi”, uczestniczył w pracach komitetów organizacyjnych obchodów rocznicy wymarszu I Kompanii Kadrowej 6 sierpnia (1919) i zjazdu byłej POW (1920), brał udział w uroczystościach imieninowych Marszałka 19 marca 1924 r. w Sulejówku.

międzywojennym warto zauważyć jedną prawidłowość. Jego wloty przypadały na okresy wspierania Piłsudskiego i obozu sanacyjnego, a upadki – na czas pozostawiania w opozycji do Marszałka i ukształtowanego przez niego systemu rządów po 1926 r.

Stosunek Stolarskiego – jak i całego PSL „Wyzwolenie” – do zamachu majowego i rządów sanacji ewoluował: od poparcia i nadziei na realizację przez Piłsudskiego postulatów popierających go stronnictw do dezaprobaty dla systemu sprawowania władzy. Różnica polegała tylko na tym, że zmiana w postawie gospodarza ze Sługocic nastąpiła z co najmniej dwuletnim opóźnieniem w porównaniu z reakcjami kolegów ze stronnictwa. Jego krytyczny stosunek do władz pomajowych nigdy nie przekroczył jednak granicy, za którą niemożliwe byłoby nawiązanie w przyszłości jakiegokolwiek współpracy. W trakcie tworzenia i konsolidacji stronnictw opozycyjnego Centrolewu Stolarski nie odegrał praktycznie żadnej roli, co w konsekwencji doprowadziło do jego całkowitej marginalizacji politycznej. Na liście państwowej Związku Obrony Prawa i Wolności Ludu w wyborach do Sejmu RP trzeciej kadencji gospodarz ze Sługocic otrzymał 28. miejsce i nie uzyskał mandatu poselskiego.

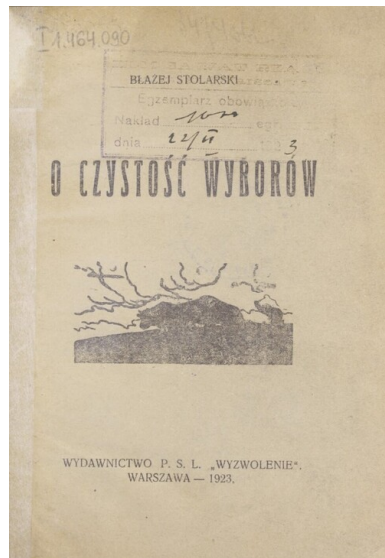
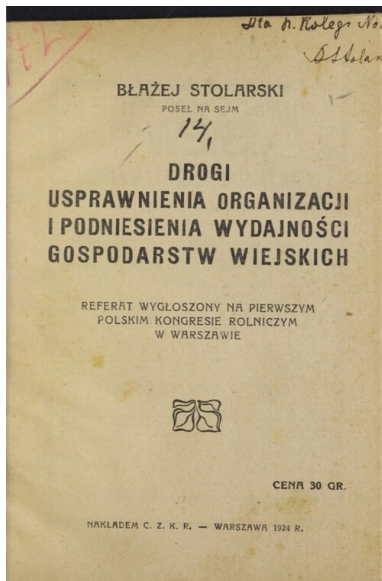
**Kongres Polskiego Stronnictwa Ludowego „Wyzwolenie”,
Warszawa, marzec 1925. Wśród delegatów widoczni m.in.: prezes ZG Związku Polskich Stronnictw Ludowych Jan Dąbski (najwyższy z prawej), przewodniczący klubu parlamentarnego PSL „Wyzwolenie” Błażej Stolarski (stoi w środku, w czarnym ubraniu), poeta Feliks Gwiżdż**

**(siedzi, 2 z lewej przy stole),
wicemarszałek Sejmu Jan
Woźnicki (stoi za stołem, w
środku, opiera dłoń na stole). Ze
zbiorów Narodowego Archiwum
Cyfrowego**

Do zjednoczenia PSL „Piast”, PSL „Wyzwolenie” i Stronnictwa Chłopskiego doszło 15 marca 1931 r. W trakcie debaty nad nazwą dla nowego ugrupowania zwyciężyła propozycja zgłoszona przez Stolarskiego – Stronnictwo Ludowe. Ale choć wybrano go na wiceprzewodniczącego Rady Naczelnej SL, nie odegrał w nowej partii znaczącej roli. Brak sukcesów politycznych mogły w pewnym stopniu rekompensować przyznawane mu odznaczenia. Decyzją prezydenta RP z 16 lipca 1932 r. otrzymał on bowiem Krzyż Niepodległości z tytułu czynnych zasług dla jej odzyskania, a pięć lat później – Srebrny Krzyż Zasługi za działalność społeczną.

Od połowy 1934 r. Stolarski pozostawał w bliskich kontaktach z Juliuszem Poniatowskim, awansowanym na stanowisko ministra rolnictwa i reform rolnych. Rok później Nadzwyczajny Kongres SL podjął decyzję o bojkocie wyborów. Niezgadzająca się z tym stanowiskiem grupa dwudziestu działaczy wywodzących się z PSL „Wyzwolenie” i SCh wydała 8 sierpnia deklarację o opuszczeniu SL. Stolarski wraz z Maksymilianem Malinowskim i innymi rozłamowcami podjęli próbę odbudowania PSL „Wyzwolenie”. Reaktywacja stronnictwa jednak się nie powiodła i po deklaracji ideowo-politycznej płk. Adama Koca z 21 lutego 1937 r. gospodarz ze Sługocic zgłosił akces do Obozu Zjednoczenia Narodowego, a po nim dokonało tego całe PSL „Wyzwolenie”.

Stolarski był stopniowo wciągany w orbitę wpływów obozu sanacyjnego. W ostatnich dwóch latach przed wybuchem II wojny światowej, oprócz aktywności *stricte* politycznej, sporo uwagi poświęcał działalności w Komitecie do spraw Kultury Wsi przy Ministerstwie Rolnictwa i Reform Rolnych. Nowy szef OZN, gen. Stanisław Skwarczyński, 9 kwietnia 1938 r. powołał gospodarza ze Sługocic na stanowisko członka Rady Naczelnej Obozu, a miesiąc później wszedł on w skład prezydium rady.

Błażej Stolarski, *Drogi usprawnienia organizacji i podniesienia wydajności gospodarstw wiejskich. Referat wygłoszony na 1-szym Polskim Kongresie Rolniczym w Warszawie, Warszawa, 1924.*
Strona tytułowa publikacji. Ze zbiorów cyfrowych Biblioteki Narodowej (polona.pl)

Błażej Stolarski, *O czystość wyborów, Warszawa, 1923.*
Strona tytułowa publikacji. Ze zbiorów cyfrowych Biblioteki Narodowej (polona.pl)

W 1938 r. Stolarski wystartował w wyborach do senatu. Znalazł się w gronie pięciu senatorów piątej kadencji reprezentujących województwo łódzkie. Na pierwszym posiedzeniu senatu 28 listopada 1938 r. wyłoniono prezydium. Marszałkiem został Bogusław Miedziński, a jego zastępcami: Stolarski, Stefan Dąbkowski i Alojzy Pawelec.

W kontekście meandrów kariery politycznej gospodarza ze Sługocic w okresie międzywojennym warto zauważyć jedną prawidłowość. Jego wzloty przypadały na okresy wspierania Piłsudskiego i obozu sanacyjnego, a upadki - na czas pozostawania w opozycji do Marszałka i ukształtowanego przez niego systemu rządów po 1926 r.

Po ostatnim posiedzeniu Senatu RP, które odbyło się w drugim dniu wojny, wicemarszałek Stolarski wrócił do swej wsi. Wkrótce, 10 września 1939 r., został aresztowany przez Niemców, a następnie przetransportowany na przyfrontowe lotnisko polowe w Popielawach i samolotem wywieziony w nieznanym kierunku.

Zaskakujące wybory społeczne i gospodarcze

Po przewrocie majowym obóz rządzący podjął starania zmierzające do unifikacji i podporządkowania swojej polityce organizacji rolniczych. W 1929 r. powołano Centralne Towarzystwo Organizacji i Kótek Rolniczych. Grupa nieprzychylnych zjednoczeniu działaczy CZKR wyłoniła Komitet Obrony Samodzielności Kótek Rolniczych, na czele którego stanął Stolarski. Z Komitetu wyłonił się w grudniu 1929 r. Związek Zawodowy Rolników, a jego pierwszym przewodniczącym został gospodarz ze Sługocic. Związek nie rozwinął szerszej działalności. W latach trzydziestych współorganizował strajki rolne. W trakcie jednego z nich, 18 września 1933 r., Stolarskiego zatrzymano i na trzy tygodnie osadzono w areszcie.

Po odejściu z SL był lider PSL „Wyzwolenie” przystąpił do zwalczanych wcześniej organizacji. Został członkiem Rady Okręgowej (1935), a następnie Rady Głównej (1938) Związku Spółdzielni Rolniczych i Zarobkowo-Gospodarczych RP. Na początku 1939 r. dokooptowano go do Rady Głównej CTOiKR. Włączył się także do pracy w powstającym samorządzie rolniczym – w 1936 r. został członkiem Rady oraz Komisji Ekonomicznej i Komisji Spółdzielczej Łódzkiej Izby Rolniczej. Pełnił w niej także funkcję przewodniczącego Komisji Organizacji Wsi i Gospodarstw Wiejskich, nadzorując całą kampanię organizacji gospodarstw wzorcowych i powstałych z przebudowy ustroju rolnego na obszarze działalności ŁIR.

**Grupa posłów w kularach
sejmowych w okresie przesilenia
gabinetowego w listopadzie 1925
roku. Widoczni od lewej:
Stanisław Nowak, Marian
Malinowski, Błażej Stolarski,
Juliusz Poniatowski, Jan Smoła,
Bogusław Miedziński. Ze zbiorów
Narodowego Archiwum
Cyfrowego**

Trwająca przez ponad trzy dekady aktywność Stolarskiego w organizacjach rolniczych i spółdzielczych miała charakterystyczny rys, szczególnie widoczny po 1918 r. Było nim wychowanie obywatelskie chłopów, kształtowanie w nich postaw przywiązania do niepodległej Ojczyzny, przy jednoczesnym zobowiązaniu ich do wypełnienia obowiązków wobec państwa w postaci płacenia podatków i danin oraz oddawania rekrutów do wojska. Mimo niechęci do właścicieli ziemskich Stolarski uznawał ich za reprezentantów profesji rolników i nie wzywał przedstawicieli swojej grupy społecznej do rewolucyjnych wystąpień przeciwko nim. Najwyższą wartością była dla niego idea służby społecznej, wznoszenia się ponad podziały społeczne i polityczne dla dobra kraju, co świadczy o nim jako wysokiej rangi państwowcu.

Pisarz, publicysta i samorządowiec

Jeden z wielu fenomenów Stolarskiego wynikał z tego, że będąc samoukiem, publikował on książki, m.in. dla dzieci: *Pani Kanapka* (1921), *Cudowne bajki. Powiastki, legendy i opowiadania z rysunkami Henryka Toma* (1933), broszury polityczne: *Chłop a reformy rolne* (1919), *Drobny rolniku, rozważ to sobie* (1922), *Niedzielną pogawędkę sąsiedzka o wyborach do Sejmu i Senatu* (1922), *O czystość wyborów* (1923), *Drobni rolnicy a państwo polskie* (1928) oraz artykuły prasowe na łamach „Gazety Świątecznej”, „Chłopa Polskiego”, „Ludu Polskiego”, „Zorzy”, „Przewodnika Kótek i Stowarzyszeń Rolniczych”, „Wyzwolenia” i „Życia Rolniczego”. W połowie 1925 r. ukazała się najważniejsza publikacja Stolarskiego: *Śługocice. Obraz życia i pracy jednej wioski*, będąca źródłem wiedzy dla badaczy zagadnień ekonomiki rolnej, demografii, oświaty wiejskiej, etnografii i socjologii. Polityk pozostawił też po sobie fragmenty pamiętników oraz opracowania dotyczące melioracji, ale planów wydawniczych w tym zakresie nie udało mu się już zrealizować.

Równocześnie z pełnieniem mandatu posła oraz wielu odpowiedzialnych funkcji w organizacjach społecznych i gospodarczych Stolarski pozostawał czynnym samorządowcem. W listopadzie 1918 r. objął na dwa miesiące stanowisko wójta gminy Będków. Od 1919 r. pełnił funkcję radnego w sejmiku powiatowym w Brzezinach, a

w latach 1921–1922 również obowiązki członka wydziału powiatowego. Radnym powiatowym został ponownie w 1934 r. Dodatkowo wybrano go na członka wydziału powiatowego w Brzezinach. W całym okresie II Rzeczypospolitej był radnym gminnym, brał udział w zgromadzeniach gminnych oraz mieszkańców swojej wsi. Od 1933 r. był członkiem rady gromadzkiej Sługocic.

Tablica nagrobna na cmentarzu w Berlinie. Fot. ze zbiorów Autora

Po ostatnim posiedzeniu Senatu RP, które odbyło się w drugim dniu wojny, wicemarszałek Stolarski wrócił do swej wsi. Wkrótce, 10 września 1939 r., został aresztowany przez Niemców, a następnie przetransportowany na przyfrontowe lotnisko polowe w Popielawach i samolotem wywieziony w nieznanym kierunku. Do niedawna nie były znane jego dalsze losy. Według informacji uzyskanych przez syna Wojciecha z Międzynarodowego Czerwonego Krzyża na początku 1943 r., Stolarskiego zastrzelono przy próbie ucieczki. Zgodnie z odpowiedzią Międzynarodowej Służby Poszukiwań (*Internationaler Suchdienst* – ITS) w Bad Arolsen udzieloną Konsulatowi RP w Bonn w 1995 r., Stolarski prawdopodobnie zmarł w Berlinie.

Po 79 latach, dzięki danym gromadzonym przez Fundację „Polsko-Niemieckie Pojednanie”, udało się odkryć tajemnicę miejsca pochówku senatora ze Sługocic. Okazało się, że Błażej (zapisany jako Blasius) Stolarski zmarł 21 października 1939 r. i spoczął na cmentarzu parkowym (*Parkfriedhof*) w berlińskiej dzielnicy Marzahn.

COFNIJ SIĘ